

Kansallinen lukutaitostrategia 2030 valmistui - toimeenpanoa kirjastoissa?

Mervi Heikkilä
Lahti 16.11.2022

SJK *erte*

Kuka?

Kehityspäällikkö Mervi Heikkilä

FM, kirjastonhoitaja, lastenkirjailija Mervi toimii esimiehenä ja suunnittelee sekä koordinoi yksikön toimintaa.

Erityisosaaminen

Johtaminen, selkokirjallisuus ja -kirjoittaminen, lasten fantasia ja runot, sanataide, laihan kahvin keittäminen ja innostuminen

Suomi

- maailmanmonilukutaitoisin maa 2030.

- 1) Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita
- 2) Vahvistetaan monilukutaito-osaamista
- 3) Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.

Kirjastot tunnustetaan tärkeäksi lukutaitotyön tekijäksi

“Keskeisiä lukutaitotoimijoita lapsuudesta aikuisuuteen ovat neuvolat, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio- ja ammatillinen koulutus, korkea-asteen koulutus, taiteen perusopetus sekä vapaa sivistystyö. Kirjastot tukevat lukutaitoa koko ihmisen elinkaaren ajan. Lisäksi yksilöiden lukutaidon tukemisessa tärkeitä ovat esimerkiksi perheet, koulukaverit sekä harrastus- ja työyhteisöt.”

Konkreettisia toimenpiteitä – rakenteet

“Varmistetaan, että ammattitaitoisesti tuotetut kirjastopalvelut ovat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.”

“Yhdistetään lukutaitotyö perheen hyvinvointia tukeviin rakenteisiin lapsen syntymästä lähtien. Tuetaan perheitä lukemisen edistämisessä esimerkiksi kirjaston ja perhekeskuksen yhteistyöllä.”

“Kannustetaan kuntia yhteistyöhön e-kirjaston luomisessa ja vahvistetaan kirjastoammattilaisten, varhaiskasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisten välistä yhteistyötä. Luodaan mahdollisuuksia hyödyntää kirjastopalveluita osana koulutusta ja työelämää.”

Konkreettisia toimenpiteitä - osaaminen

“Vahvistetaan ja hyödynnetään kirjastohenkilöstön osaamista ja asiantuntijuutta lukutaitotyössä ja eri kohderyhmien tarpeiden ymmärtämisessä.”

Konkreettisia toimenpiteitä - innostaminen

“Innostetaan ja kannustetaan kaikenikäisiä lukemaan koko elämän ajan.”

“Tuetaan perheen yhteisiä lukuhetkiä yhteistyössä neuvoloiden, kirjastojen, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa.”

“Tehdään kirjasto tutuksi kaikenikäisille: opastetaan eri kielillä, miten kirjastokortti hankitaan. Hyödynnetään kirjastojen ja muiden toimijoiden luomia monimuotoisia ympäristöjä, joissa lapset, nuoret ja aikuiset voivat toteuttaa erilaisia lukemisen ja tuottamisen tapoja ja joihin on mahdollista päästä virtuaalisesti tai fyysisesti.”

Keskustelua kirjastoalalla

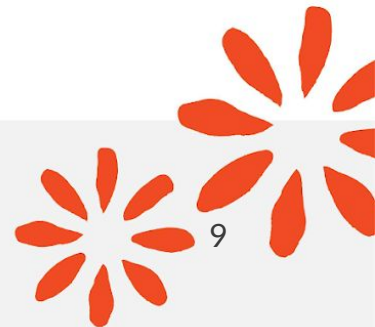
“Varmistetaan, että lainsäädäntö ja muut velvoittavat viranomaisohjeistukset tukevat kansallista, alueellista ja paikallista lukutaitotyötä.”

“Tunnistetaan erilaisten tekstien tekijänoikeudet, ja varmistetaan niiden toteutuminen.”

Paikallinen lukutaitotyö alle kouluikäisten lasten parissa..

- Satutuokiot, vauvalorutuokiot
→ tekijänoikeusjärjestöjen tulkinta tekijänoikeuslaista hyvin tiukka
- Haaste: Ei oikeuskäytäntöä, ei “viranomaisohjeistusta” ei muita lain tulkitsijoita
Käytännössä tilanne sekava, lisätyö ja -maksut uhkaavat lopettaa tämäntyyppisen lukutaitotyön monissa (pienissä) kirjastoissa.

Kyselystä selvisi

Vastauksia

- 100 kpl
- isojen ja pienten kirjastojen henkilöstöltä

Satu- tuokioita

- kaikille avoimina järjestetään 80% kirjastoista

Satutuokiot koetaan

- lukemisen edistämiseksi
- kirjaston perinteeksi
- perheiden kohtaamiseksi

- kirjaston peruspalveluksi
- tärkeäksi maahanmuuttajien kannalta
- matalan kynnyksen lastenkult

HAASTEITA

- tekijänoikeuslaki - koetaan ongelmaksi tai ei tiedetä, miten on lupa toimia
- henkilöstöresurssi
- tilojen puute
- yleisön puute

Miten strategiaa toteutetaan?

1. Lukuliikkeen tukemana:
<https://lukuliike.fi/lukutaito-ohjelman-eri-osaohjelmat/>
2. Huom!
<https://lukuliike.fi/lukevakoulu/suunnittelutyokalua/>
3. AVI/OKM -avustukset lukutaitotyölle

“Lukutaitostrategian visio – Suomi maailman monilukutaitoisin maa 2030 – tavoittelee yhteiskuntaa, jossa lukutaidon merkitys tunnustetaan laajasti kaikilla aloilla ja jokainen saa tukea ja vahvistusta omalle lukutaidolleen läpi elämän.”

Vaihtoehtoja?

- Kuntiin omat lukutaitostrategiat/ohjelmat kirjastojen vetäminä?

Mari Järvenpää "Tähän liittyen minusta tärkeää olisi entisestään keskittää voimia ja aikaa viestintään: lukutaidon edistäminen on koko kunnan yhteinen tehtävä. Kirjaston henkilöstöllä olisi varmasti paras osaaminen vetää tai koordinoida työtä kunnassa. Mukaan tarvitaan niin ehkäisevää nuorisotyötä kuin sosiaalityötäkin. Ideaali olisi varmasti teeman ympärille kokoontuva monialainen työryhmä, joka laatii kunnassa kunnan oman pitkän tähtäimen lukutaitostrategian, jossa otetaan huomioon yksilön eri elämänvaiheen ja lukutaidon kehittymisen stepit. Lukutaidon - tai lukutaidottomuuden - vaikutusten tunnistaminen on yksilön elämän kannalta erittäin merkittävää."

- Suomen kirjastoille yhteinen, strategiaan perustuva lukutaito-ohjelma YKN:n laatimana?
- Kukin kunta ja kirjasto toteuttaa kuten parhaaksi näkee, poimien strategiasta toimenpiteitä ja painopisteitä ja esim. hakien avustusrahoja toimenpiteiden toteuttamiseen

Kiitos!

erte.kirjasto@seinajoki.fi

